

Toelatingstoets opleiding (leraar) geschiedenis HvA

25 november 2023

Deze toets bestaat uit **10 vragen**.

Voor deze toets zijn maximaal **24 punten** te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Je hebt **2 uur** de tijd. Schrijf de antwoorden met een **zwarte of blauwe pen** op een apart antwoordblad. Vul ook je naam en de datum volledig in.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

De bronnen staan achteraan in een bronnenbijlage.

Industrie en kolonialisme in het Britse Rijk

2p 1 Zet de onderstaande gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde. Begin met wat eerst kwam. Je hoeft alleen de letters op te schrijven.

- A. De Pilgrim Fathers stichten een kolonie in Massachusetts.
- B. De Britse regering stelt een verbod in op de handel in tot slaaf gemaakte mensen in het Britse Rijk.
- C. De eerste wereldtentoonstelling wordt gehouden in London.
- D. In Groot-Brittannië worden de Factory Acts aangenomen.
- E. De Britten sluiten in het huidige India het Verdrag van Allahabad.

A-E-B-D-C (bij 1 fout antwoord mag er 1 punt gegeven worden als zonder het foute antwoord de volgorde van de overige letters nog wel klopt.)

Gebruik bron 1.

2p 2 Maak duidelijk dat Andrew Ure met zijn visie een verband legt tussen sociaaleconomische ontwikkelingen in Groot-Brittannië en de koloniën van het Britse Rijk.

*De sociaaleconomische ontwikkelingen in Engeland zorgden ervoor dat er meer **vraag** kwam **naar grondstoffen** (1p.) en een **behoefte** was aan een **grotere afzetmarkt** (1p.). Beide zocht Engeland in zijn koloniën.*

Gebruik bron 2.

2p 3 Stel, je doet onderzoek naar de gebeurtenissen die leidden tot het uitbreken van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog tegen het Britse bestuur. Je hebt twee onderzoeksvragen:

I Vormden de accijnzen en invoertarieven die door het Britse bestuur werden opgelegd aan Amerikaanse kolonisten de aanleiding voor het uitbreken van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog?

II Hoe snel verspreidde de onvrede over de wetten en accijnzen die Engeland oplegde aan kolonisten in Noord-Amerika zich onder de bevolking?

Leg uit, telkens met een verwijzing naar de bron:

- dat de bron voor de eerste onderzoeksvraag geen bruikbare informatie bevat;

Bron 2 bevat geen bruikbare informatie voor het beantwoorden van onderzoeksvraag I omdat hier niet verwezen wordt naar oorlog (1p.). Om vraag I te kunnen beantwoorden heb je informatie nodig over waar de oorlog over ging en over eventuele andere oorzaken en aanleidingen.

- dat er meer bruikbare informatie uit de bron (inclusief de toelichting bij de bron) is af te leiden voor de tweede onderzoeksvraag.

Bron 2 bevat meer bruikbare informatie voor het beantwoorden van vraag II over de snelheid waarmee onvrede zich verspreidde. Uit de bron en de toelichting kun je opmaken dat de tekening 9 jaar na de mishandeling van

de ambtenaar en 1 jaar na de Boston Tea Party is gemaakt. Die twee gebeurtenissen worden met elkaar in verband gebracht. De onvrede verspreidde zich dus relatief langzaam.

2p **4** Wat door de Britten jarenlang de *Great Indian Mutiny* is genoemd, wordt tegenwoordig steeds vaker aangeduid als de Grote Indiase Opstand. Verklaar deze verandering van aanduiding. Gebruik eventueel een ander voorbeeld om je antwoord duidelijk te maken.

Mutiny betekent munitie. Munitie is een misdaad. De Britse kolonisten gebruikten dit woord omdat in hun ogen Indiase soldaten in opstand kwamen tegen hun rechtmatige leiders. (1p.) Tegenwoordig spreken we liever van opstand, omdat de rechtmatigheid van koloniaal gezag in twijfel wordt getrokken. We kijken nu anders naar de koloniale tijd, zien opstanden tegen koloniaal gezag niet langer als misdaden, maar als manieren om op te komen voor je eigen vrijheid. (1p)

Democratie & dictatuur in Duitsland

3p **5** Twee gebeurtenissen uit de geschiedenis van de Republiek van Weimar:
1. In 1919 werd de Vrede van Versailles getekend.
2. In 1924 kwam het Dawesplan tot stand.

Leg uit waardoor gebeurtenis 1 bevorderde dat gebeurtenis 2 plaatsvond. In de vrede van Versailles werd DL verplicht om hele hoge herstelbetalingen te betalen als schadevergoeding voor WO1, waarvoor dit land alle schuld kreeg. Toen dat niet lukte, raakte het land in een grote crisis waardoor het land dreigde te ontsporen. Het Dawesplan maakte een eind aan deze crisis. DL kon zich nu ook zelf gaan herstellen. (3p.)

2p **6** *Gebruik bron 3.*

Velen hebben zich afgevraagd hoe het succes van Hitler en zijn nationaalsocialisten kan worden verklaard. Hitler geeft in deze toespraak zelf een aantal verklaringen voor dat succes.

→ Noem op basis van de bron twee verklaringen voor dat succes en citeer daarbij steeds uit de tekst van bron 3.

- Hitler sprak mensen uit meerdere lagen van de bevolking aan: "Of we zullen erin slagen een politieke beweging, hard als staal, te vormen uit deze opeenhoping van partijen, bewegingen, vakbonden en ideologieën, óf Duitsland zal ten onder gaan," (1p.)
- Hitler beloofde arme en gedesillusioneerde Duitsers een terugkeer van eigenwaarde: "als de hele natie dit idealisme bezat, dan zou het beeld van Duitsland in de ogen van de wereld anders zijn dan nu!" (1p.)
- *Andere antwoorden ook mogelijk.*

3p **7** Tussen 1960 en 1989 werd in de DDR op de televisie elke week *Der schwarze Kanal* (het zwarte kanaal) uitgezonden. In dit programma werden fragmenten getoond van West-Duitse televisieprogramma's van de week daarvoor, waarbij

presentatoren die waren aangesteld door de regering 'de waarheid' uitlegden achter de West-Duitse programma's.

→ Licht de uitzendingen van *Der schwarze Kanal* toe door:

- aan te geven welk probleem de regering van de DDR met deze uitzendingen wilde oplossen en
De regering van de DDR wilde de aantrekkingskracht die het Westen had op de inwoners van de DDR kleiner maken (1p.) en meer steun creëren voor het communistische project. (1p.)
- te verklaren dat de uitzendingen in 1989 werden stopgezet. In 1989 eindigde het communistische regime in de DDR. (1p.)

Nederland van emigratieland tot immigratieland

Gebruik bron 4.

3p **8** In 1950 sprak minister-president Willem Drees: "Een deel van ons volk zal het moeten aandurven zoals in vroeger eeuwen zijn toekomst te zoeken in grotere gebieden dan in eigen land."

→ Leg uit wat Drees in 1950 met deze woorden wilde bereiken en waarom.
Tijdens de oorlog hadden veel mensen trouwen en kinderen krijgen uitgesteld. Na de oorlog deden ze dat alsnog waardoor de bevolking snel groeide. Door de oorlogsschade waren er echter niet genoeg huizen, banen en landbouwgrond voor deze mensen. (2p.)

→ In bron 4 staan drie landen genoemd waar Nederlanders naartoe emigreerden. Leid hieruit af welk deel van de beroepsbevolking in de jaren 50 vooral gehoor gaf aan de oproep van Drees.
Het zijn landen met veel ruimte. Dit suggereert dat er veel goedkope landbouwgrond was en dus dat het in eerste instantie vooral boeren waren die hun geluk daar gingen beproeven. (1p.)

Gebruik bron 5.

3p **9** - Leg uit dat de anticonceptiepil de emancipatie van de vrouw bevorderde.
Door de anticonceptiepil konden vrouwen echt zelf bepalen of ze kinderen wilden krijgen. (1p.) Dat dit een keuze werd, gaf heel veel vrijheid voor vrouwen. (1p.)

- Noem, zonder gebruik van de bron, nog een andere gebeurtenis of ontwikkeling waardoor de emancipatie van vrouwen verder ging. Het betaalbaar op de markt komen van huishoudelijke apparaten zoals de wasmachine. Dit bespaarde vrouwen heel veel tijd, waardoor huishouden gecombineerd konden worden met een betaalde baan. (1p.) Die ontwikkeling zorgde er vervolgens weer voor dat huishoudelijke taken minder vanzelfsprekend bij de vrouw lagen.

Gebruik bron 6.

2p **10** Welke van de onderstaande begrippen past het beste bij de foto in bron 6?
Leg je antwoord uit met behulp van ten minste twee elementen uit de bron.

- A. Gastarbeiders
- B. Gezinshereniging
- C. Asielzoekers
- D. Multiculturele samenleving
- E. Europese Unie
- F. Globalisering

1. Je ziet alleen maar mannen. (1p.)
2. Ze zijn hier om werk te doen om daarna weer terug te gaan. Ze hebben geen eigen huizen in eerste instantie. (1p.)

Andere antwoorden zijn ook mogelijk.

BRONNENBIJLAGE

BRON 1: In 1835 gaf de Britse wetenschapper Andrew Ure zijn visie op de industrialisatie:

‘Stoommachines scheppen een vaste vraag naar brandstof en terwijl ze hun machtige armen lenen om de mijngangen droog te pompen en de kolen omhoog te hijsen, brengen ze werkgelegenheid voor een massa mijnwerkers, ingenieurs, scheepsbouwers en matrozen en leiden ze tot de aanleg van kanalen en spoorwegen. En zo, door het mogelijk te maken deze industriegebieden tot het uiterste te ontwikkelen, maken ze duizenden goede akkergronden vrij voor de productie van voedsel voor mensen. Deze gronden waren anders nodig voor het verbouwen van paardenvoer. Omdat stoommachines goedkoop zijn en betrouwbaar in gebruik, fabriceren ze goedkope goederen die we vrijelijk kunnen ruilen voor producten uit andere landen die we nodig hebben of die ons leven aangenamer maken.’

BRON 2:

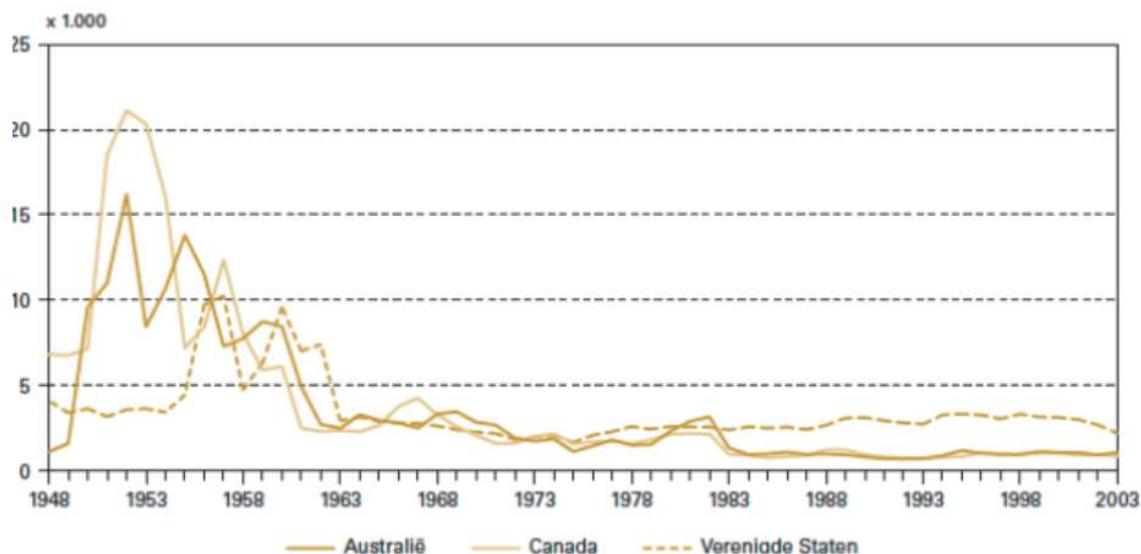
THE BOSTONIANS PAYING THE EXCISE-MAN OR TARRING & FEATHERING

Toelichting: Op 14 augustus 1765 werd de Britse ambtenaar die belastingen moest innen in de Noord-Amerikaanse havenstad Boston aangevallen door een groep kolonisten. Ze smeerden hem in met pek, plakten veren op zijn lichaam en lieten hem de goederen eten en drinken waarover zoveel belasting werd betaald. Vervolgens werd hij opgehangen aan een hoge boom. De boom kreeg als bijnaam de *Liberty Tree* (vrijheidsboom), waarna al snel ook in andere steden in Noord-Amerika vrijheidsbomen werden aangewezen als verzet tegen de Britse heerschappij in de Amerikaanse koloniën. Deze tekening is gemaakt in 1774, een jaar na de Boston Tea Party, en werd indertijd ruim verspreid onder de kolonisten.

BRON 3: Uit: A. Hitler, Toespraak tot werkgevers in de staalindustrie (1932).

Als u onze bijeenkomst vandaag als een provocatie beschouwt, dan zullen we er volgende week weer een houden, tot u hebt begrepen dat het geen provocatie is wanneer het echte Duitsland op deze manier voor zijn geloof uitkomt.” En wanneer bepaalde lieden ons onze onverdraagzaamheid voor de voeten werpen, dan zeggen we dat we daar nog trots op zijn ook – ja, we hebben het onwrikbare besluit genomen het communisme in Duitsland met wortel en tak uit te roeien. Vandaag staan we op het keerpunt van Duitslands lot. Of we zullen erin slagen een politieke beweging, hard als staal, te vormen uit deze opeenhoping van partijen, bewegingen, vakbonden en ideologieën, óf Duitsland zal ten onder gaan, omdat binnenlandse eenheid ontbreekt. Bedenk dat er offers worden gebracht als nu honderdduizenden SA- en SS-mannen elke dag op hun vrachtwagens moeten klimmen, bijeenkomsten moeten beschermen, aan demonstraties moeten deelnemen, zich avond na avond moeten opofferen en dan in de vroege ochtendschemering terug moeten keren naar werkplaats en fabriek, of als werkloze voor een schamele uitkering moeten stempelen; het betekent offers brengen als zij van het weinige dat ze bezitten hun uniformen, hun shirts, hun onderscheidingstekens, ja zelfs hun eigen contributie moeten betalen. Maar in dit alles schuilt reeds de kracht van een ideaal – een groot ideaal! En als het gehele Duitse volk vandaag hetzelfde vertrouwen in zijn roeping had als deze honderdduizenden, als de hele natie dit idealisme bezat, dan zou het beeld van Duitsland in de ogen van de wereld anders zijn dan nu!’

BRON 4: Emigratie van Nederlanders naar enkele emigratielanden, 1948-2003

BRON 5: Demonstratie van Dolle mina voor betaling van de pil door zorgverzekeraars (rond 1970).

BRON 6:

© Peter Martens / nfa, coll. Nederlands fotomuseum